

Халқ сўзи

Ўзбекистон —
келажаги
буюк
давлат

2024 йил — ЁШЛАР ВА БИЗНЕСНИ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ ЙИЛИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

WWW.XS.UZ

E-mail: Info@xs.uz

2024 йил 31 октябрь, № 223 (8846)

Пайшанба

Сайтимизга ўтиш учун QR-кодни
телефонингиз орқали сканер қилинг.

НАВОИЙ ВИЛОЯТИ:

КЕНГ ИМКОНияТЛАР ВА ЮКСАК САЛОҲияТ

Президентимиз ҳар гал жойларда ижтимоий-иқтисодий ислохотлар бориши билан танишар экан, ҳудудлар имкониятидан келиб чиқиб янги корхоналар ташкил этиш, иш ўринлари яратиш, одамларни қийнаб келаётган муаммоларни бартараф қилиш борасида қатор вазифалар белгилаб, янгиланишлар суръатига шиддат беради. Шу маънода, бугун Навоий вилоятидаги ўзгаришларга назар ташлайдиган бўлсак, давлатимиз раҳбарининг ҳар бир ташрифи самараси ўлароқ иқтисодийёт тармоқларини ривожлантириш кўлами кун сайин кенгайиб бораётганини кўриш мумкин. Пировардида 1 млн. 100 мингга яқин аҳоли яшайдиган вилоят аҳли “эртага эмас, бугун яхшироқ яшаш керак” деган тамойил ифодасини ўз ҳаёти мисолида янада теран ҳис қилмоқда.

Кўз ўнгимиздаги ўзгаришлар

Сойлар сўйлар ажиб эртагин...

Нурота туманининг Қизилча қишлоғи Қоратоғ этақларида жойлашган. У ўтган асрнинг ўттинчизини йилларида қорақўлчиликка ихтисослаштирилган давлат хўжалигининг маъмурий маркази сифатида ташкил этилиб, аҳолиси яқин атрофдаги қишлоқлардан кўчиб келган. Қишлоқдан

ўн чақиримча Фарбда Пистали деб аталувчи тепаликлар, Қизилқум музофоти ҳадини белгилувчи сойлар ястаниб ётибди. Айни кўламда ушбу кенгликлар чунонам чирой очадики, у қизилчалик шоир Мухаммад Ражабга “Тоғлар кийди гулдор кўйлагин, Сойлар сўйлар ажиб эртагин...” деган мисраларни битишга илҳом берган бўлса, ажаб эмас.

Мушоҳада

ЁРҚИН КЕЛАЖАК УЧУН «АҚЛЛИ» ТЕХНОЛОГИЯЛАР

Жорий йилнинг 13 август куни давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев сунъий интеллект ва IT соҳаларидаги стартап лойиҳаларни ривожлантириш чора-тадбирларига доир тақдимот билан танишар экан, юртимизда ушбу тармоқларни янада юксалтириш ва янги босқичга олиб чиқиш хусусида алоҳида тўхталиб ўтди.

Бунда Президент томонидан соҳага доир мустақкам қонунчилик базасини яратиш, сунъий интеллектни жорий этиш стратегияси ҳамда ўрта муддатли лойиҳалар дастурини ишлаб чиқиш каби қатор муҳим вазифалар белгиланди. Шунингдек, сунъий интеллект технологиялари марказини ташкил қилиш бўйича муҳим топшириқлар берилди. Сунъий интеллектни иқтисодийётимизга кенг жорий этиш, жумладан, банк-молия соҳасида ундан фойдаланишни янада ривожлантириш, бунинг учун етук рақобатбардош кадрлар тайёрлаш ва ходимлар малакасини ошириш масаласига алоҳида тўхталиб ўтилди.

Қайд этиш жоизки, Юртбошимиз ташаббуси билан 2021/2022 ўқув йилида битта олийғоҳда, кейинчалик эса яна 3 та олий таълим муассасасида сунъий интеллект бўйича кадрлар тайёрлаш тизими йўлга қўйилди. Аммо бугунги кунда соҳада катта маълумотларнинг қайта ишлаш ва тил моделлари бўйича деярли 600 нафар мутахассисга талаб мавжуд. Тақдимот чоғида Президентимиз шуларни ҳам инобатга олиб соҳалар кесимида талабга мос мутахассислар тайёрлаш ва уларни сифат жиҳатдан ҳар йили ошириб бориш муҳимлигини таъкидлади.

Сунъий интеллект нима?

Хўш, сунъий интеллект ўзи нима? Жаҳон мамлакатларида у қай даражада ривожланмоқда? Инсониятнинг ҳаёти келгусида сунъий интеллектга боғлиқми?

Кейинги йилларда сайёрамизда юз берган турли бекорорлик, эртанги кунда содир бўлиши мумкин бўлган хавф-хатарлар ва иқтисодий инқирозлар, экологиянинг кескин ўзгариши инсоният турмуш тарзини сезиларли даражада ўзгартириб юбормоқда. Натижада одамзод яшаб қолиш учун ўзига керакли бўлган шарт-шароитларни яратишга ҳаракат қилмоқда. Бунинг оқибатида ҳаётимизга “Сунъий интеллект” (AI), “3D модель”, “интернет буюмлар” (IoT), ҳайдовчисиз бошқариш, блокчейн, иммунотерапия каби мутлақо янги тушунча ва технологиялар кириб келмоқда. Улар яқин келажақда дунёни тубдан ўзгартириб юборадиган янгилик сифатида баҳоланмоқда.

Аграр ва сув хўжалиги:

ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРНИ ҲАЛ ЭТИШНИНГ ҲУҚУҚИЙ ПОЙДЕВОРИ МУСТАҲКАМЛАНМОҚДА

Аграр тизими нафақат аҳолини сифатли озиқ-овқат маҳсулотлари, балки саноатнинг кўпгина соҳаларини хомашё билан таъминловчи муҳим тармоқлардан саналади. Шу боис мамлакатимизда кейинги йилларда ушбу секторга инвестицияларни жалб қилиш, озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлаш, уни замон талаблари асосида ривожлантириш, қишлоқ хўжалигида маҳсулотлар етиштиришни рағбатлантириш бўйича муайян ишлар амалга оширилмоқда.

Таҳлил

Ер ва сув муносабатларини такомиллаштириш, қулай агробизнес муҳитини яратиш мақсадида тасдиқланган Ўзбекистон Республикаси қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг 2020 — 2030 йилларга мўлжалланган стратегияси бугунги кунда соҳада ислохотларни янада чуқурлаштириш ва инновацион технологияларни қўллаш каби қатор устувор масалаларда дастуриламал бўлиб хизмат қилаётир. “Ўзбекистон — 2030” стратегия-

сида ҳам қишлоқ хўжалигида ҳосилдорлик ва рентабеллик даражасини кескин оширишга қаратилган чора-тадбирлар муҳим вазифа сифатида ўрин олган.

Шу ўринда Президентимиз ташаббуси билан қишлоқ хўжалиги соҳасида тизимли ислохотлар рўёбга чиқарилаётгани, соҳанинг ҳуқуқий асослари такомиллаштирилиб борилаётгани натижасида мамлакатда қулай агробизнес муҳити шаклланишини алоҳида қайд этиш жоиз. Деҳқон ва фермерлар оғири енгиллаштирилиб, иш ўринлари яратилди. Масалан,

200 минг гектар пахта ва ғалла майдонлари қисқартирилиб, юртдошларимизга танлов асосида берилгани ҳисобига 2 миллиондан ортиқ доимий ва мавсумий иш ўринлари ташкил этилди.

Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг Аграр ва сув хўжалиги масалалари кўмитаси ҳам беш йиллик фаолияти давомида ушбу йўналишда самарали иш олиб борди. Ҳисобот даврида кўмитамиз томонидан қишлоқ хўжалигига оид ислохотларнинг самарадорлигини таъминлаш, соҳанинг ҳуқуқий асосини мустаҳкамлаш, ер ва сув ресурсларидан самарали фойдаланиш юзасидан қўрилаётган чора-тадбирларни жадаллаштириш ҳамда таъсирчан парламент назоратини олиб боришга устувор аҳамият қаратилди.

Факт ва рақамлар

«АЁЛЛАР, БИЗНЕС ВА ҲУҚУҚ» WBL ИНДЕКСИ ТАҲЛИЛИ

Жаҳон банкининг “Аёллар, бизнес ва ҳуқуқ” WBL индекси таҳлил қилиниб, Ўзбекистон учун ҳуқуқий режимдаги гендер фарқлари кўрсаткичларининг 6 йил давомида ўзгариши динамикаси ўрганиб чиқилди.

WBL индекси Ўзбекистон учун устуворлик касб этган халқаро рейтинглар рўйхатига киритилган.

2024 йилда иккита янги кўрсаткич жорий этилди:

● «эўравонликдан хавфсизлик»;

● «болалар парвариши хизматларидан фойдаланиш имконияти».

Манба: Иқтисодий тадқиқотлар ва ислохотлар маркази.

Анжуман

Марказий Осиё ёш етакчиларининг муҳим платформаси

Пойтахтимизда “Европа Иттифоқи — Марказий Осиё ёш етакчилари конференцияси: Барқарор сув ҳаракати парадигмасини ўзгартириш” мавзусида икки кунлик минтақавий форум бошланди. Конференция Европа Иттифоқининг Марказий Осиё бўйича махсус вакили ва Халқаро Нордик университети томонидан Ўзбекистон Республикаси Ёшлар ишлари агентлиги билан ҳамкорликда ташкил этилди.

Конференция сув ресурсларини бошқариш ва халқлар ўртасидаги алоқаларнинг муҳим мавзулари бўйича Европа Иттифоқи — Марказий Осиё “Йўл харитаси” ижроси доирасида минтақанинг бешта давлатидан 100 нафарга яқин ёшларни ўзида жамлади. Анжуманда талабалар, ташаббускор ёшлар, фуқаролик жамияти ташкилотлари вакиллари, тадқиқотчилар, ёш сиёсатчилар, экспертлар қатнашмоқда.

Унинг очилишида Ўзбекистон Республикаси сув хўжалиги вазири Шавкат Хамроев, олий таълим, фан ва инновациялар вазири Қўнғиротбой Шарипов, Қозоғистон Республикаси Президенти маслаҳатчиси Сулфия Сулейменова, Тожикистон Республикаси энергетика ва сув хўжалиги вазирининг биринчи ўринбосари Жамшед Шоимзода нутқ сўзлади.

Европа Иттифоқи — Марказий Осиё ёш етакчилари конференцияси минтақа ёшларини ҳамкорликка жалб этиш ҳамда уларни тинглаш, кун тартибидagi мавзуларни тарғиб қилиш имкониятини беради. Хусусан, тадбир орқали Бар-

қарор сув ҳаракатига ёшлар эътибори жалб этилади. Конференция Марказий Осиё ва минтақалар бўйлаб минтақавий мулоқот ҳамда шерикликни кучайтиради, шунингдек, иқлим барқарорлиги ва сув ресурсларини бошқариш бўйича ҳаракатларини тушунишни таъминлайди.

Конференция олий даражали панель ва барқарор сув ҳаракати бўйича Европа Иттифоқи — Марказий Осиё ёш етакчилари ҳамда Марказий Осиёдаги сув инқирозини ҳал қилишда ёшларнинг ролига бағишланган тематик сессияларни, шунингдек, бир нечта интерфаол семинарларни ўз ичига олади. Уларда иштирокчилар сувдан фойдаланиш самарадорлиги, тежамкорлик ва сув дипломатияси каби ўзаро манфаатли мавзуларни муҳокама қилиш имкониятига эга бўлмоқда. Ушбу анжуман Марказий Осиёнинг ёш етакчилари учун сув билан боғлиқ муаммолар бўйича ўз нуқтаи назарларини билдириш учун платформа бўлиб хизмат қилади ҳамда кўплаб соҳаларда ҳамкорлик ва фикр алмашишга ёрдам беради.

Сўз — конференция иштирокчиларига

Тери ХАКАЛА,
ЕИнинг Марказий Осиё бўйича махсус вакили:

— Ўзбекистон — ёшлар мамлакат. Аҳолисининг 60 фоизини ёшлар ташкил этади. Минтақа аҳолисининг катта қисми ҳам Ўзбекистонда жойлашган. Шунинг учун биз ушбу анжуманни Ўзбекистонда ўтказишга қарор қилдик. Ўзбекистон Марказий Осиёда иқтисодий имконияти кенг, Европа Иттифоқи таркибидagi давлатлар билан фол, конструктив мулоқот олиб бораётган мамлакат ҳисобланади. Айтиб ўтишим жоизки, кейинги йилларда биргаликда яхши натижаларга эришдик. 2022 йил Самарқандда ўтган тадбирлар ўзаро алоқани тубдан ижобий тарафга ўзгартирди дейиш мумкин. Айни тажриба асосида бу йил ҳам қутилган муваффақиятларга эришмоқчимиз. Умуман, Марказий Осиё билан ҳамкорлики, икки минтақа манфаати учун хизмат қиладиган юқори даражадаги тадбирларни муҳим ташаббуслар, лойиҳалар билан бойитишда давом этамиз.

Ўзбекистон Марказий Осиёда
энг яхши натижаларни кўрсатди:

■ 2024 йилда Ўзбекистон энг катта муваффақиятларга эришган 5 та давлат қаторига кирди.

■ 2022 йилдан 2023 йилгача 4 та ислохот амалга оширилган бўлиб, улар иккита кўрсаткич: “меҳнат қилиш” ва “ниҳоҳ”га таъсир кўрсатди, бу эса рейтингда 11,9 пунктга — белгиланган 100 баллдан 82,5 баллгача кўтарилишига олиб келди.

Аграр ва сув ҳўжалиги:

ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРНИ ҲАЛ ЭТИШНИНГ
ҲУҚУҚИЙ ПОЙДЕВОРИ МУСТАҲКАМЛАНМОҚДА

Ўтган даврда қўмитамиз қонун ижодкорлиги йўналишида 49 та қонун лойиҳаси учун масъул бўлди ва улардан 45 таси қабул қилинди. Қолаверса, қўмитамиз аъзолари томонидан қонунчилик ташаббуси ҳуқуқи асосида 7 та қонун лойиҳаси ишлаб чиқилди ва Қонунчилик палатаси муҳокамасига киритилди.

“Ўзбошимчилик билан эгаллаб олинган ер участкаларига ҳамда уларда қурилган бинолар ва иншоотларга бўлган ҳуқуқларни эътироф этиш тўғрисида”, “Қишлоқ ҳўжалиги кооперативи тўғрисида”, “Геодезия ва картография фаолияти тўғрисида”, “Ўзбекистон Республикасининг маъмурий-ҳудудий тўғрисида”, “Дехқон ҳўжалиги тўғрисида”, “Томорқа ҳўжалиги тўғрисида”, “Ўсимликларни ҳимоя қилиш тўғрисида”, “Гидротехника иншоотларининг хавфсизлиги тўғрисида”ги каби қонунлар шулар жумласидан.

Биргина “Ўзбошимчилик билан эгаллаб олинган ер участкаларига ҳамда уларда қурилган бинолар ва иншоотларга бўлган ҳуқуқларни эътироф этиш тўғрисида”ги Қонун йиллар давомида турли сабабларга кўра тўла-тўқис қонуний ҳужжатларга эга бўлмаган ҳолда қурилган уй-жойлар ва ер участкалари ҳуқуқий эътироф этилишига имкон берди.

Унга кўра 2018 йил 1 май кунига қадар фуқаролар якка тартибдаги, уй-жой курган ҳолда ўзбошимчилик билан эгалланган ер участкаси ҳамда унда қурилган бино ва иншоотларга нисбатан мулклий ҳуқуқлар тан олинади. Ушбу вақтга қадар фуқаролар ва ташкилотлар томонидан ҳўжатда кўрсатилган майдондан ортиқча эгалланган ер участкаси ҳамда унда қурилган бино ва иншоотларга эса кўчмас мулкларга нисбатан ҳуқуқлар берилди.

Қўллаб оилалар ҳаётига дахлдор бўлган ушбу ҳўжат узок йиллар мо-

байнида одамларни қийнаб келган уй-жойга эга бўлиш борасидаги долзарб муаммоларни ҳуқуқий жиҳатдан ҳал этишга қаратилгани билан аҳамиятли бўлди. Бугунги кунда ушбу қонун ҳалқимиз, тадбиркорларимиз ва мулк эгаллари томонидан илиқ кутиб олинмоқда.

Қўмитамиз масъуллигида қабул қилинган яна бир муҳим ҳўжат — “Томорқа ҳўжалиги тўғрисида”ги Қонун бўлди. Ушбу ҳўжат билан томорқа ҳўжаликлари юритишни ташкиллаштириш ва уларни ривожлантириш соҳасидаги муносабатлар тартибга солинди. Хусусан, мазкур қонунда шахсий томорқа ер участкаларидан томорқа ҳўжалигини юритиш учун фойдаланувчи шахсларнинг ҳуқуқлари ва мажбуриятлари, томорқа ҳўжаликлари юритишни ташкил этиш ҳамда уларни ривожлантириш соҳасидаги республика ижро ҳокимияти ва ҳўжалик бошқаруви органларининг вазифалари белгилаб қўйилди.

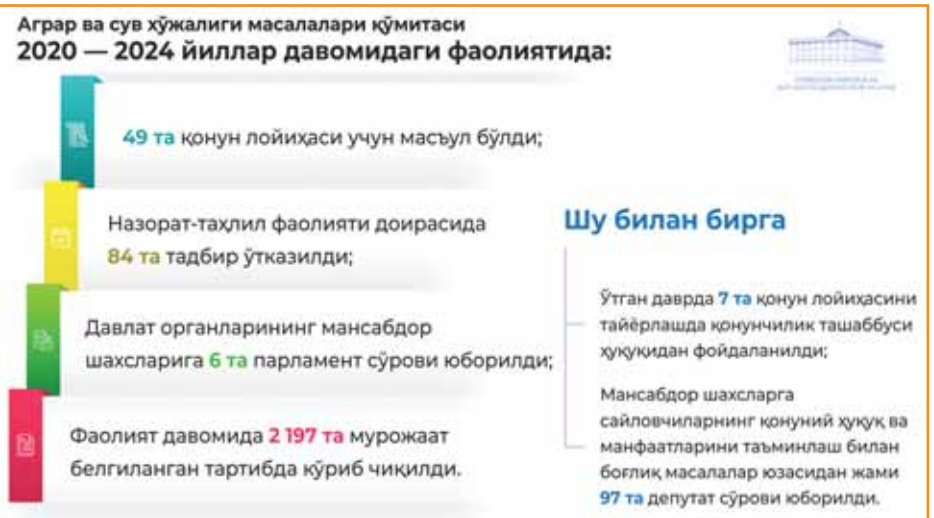
Айтиш мумкинки, бугунги кунда республикада 5,5 млн.дан ортиқ томорқа ҳўжаликлари 590 минг гектар ер майдонларида фаолият юритаётган бўлиб, улар томонидан етиштирилган қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотлари ҳалқимиз дастурхонининг тўқинлигини таъминламоқда.

“Дехқон ҳўжалиги тўғрисида”ги Қонун билан эса дехқон ҳўжаликлари қўллаб имтиёз ва имкониятлар берилгани эътиборга молик. Бундай шароитлар илгари дехқонлар, қишлоқ ҳўжалиги ерлари эгалари учун фақат орзу бўлган бўлса, бугун уларда янги Ўзбекистонда яратилаётган ана шундай қўллаб имтиёزلардан унумли фойдаланиб, ўз дехқон ҳўжаликлари янада ривожлантириш, ҳеч кимга қарам бўлмаган ҳолда эркин фаолият юритиш имконияти пайдо бўлди.

Қувонарлиси, ушбу қонун асосида сув таъминоти яхши бўлган пахта ва

галладан қисқартирилган 253 минг гектардан ортиқ ер майдонлари 863 мингга яқин фуқароларга дехқон ҳўжалиги ташкил этиш орқали сабзавотчилик, полиз, дуккакли, мойли экинлар, картошка етиштириш каби лойиҳаларни амалга ошириш учун 30 йилга ижарага берилди. Бу ерларда оилавий

Ушбу қонун билан Ер кодексига, “Фермер ҳўжалиги тўғрисида”, “Йўловлар тўғрисида”, “Дехқон ҳўжалиги тўғрисида”, “Ер участкаларини компенсация эвазига жамоат эҳтиёжлари учун олиб қўйиш тартиб-таомиллари тўғрисида” ҳамда “Кўчмас мулкка бўлган ҳуқуқларни давлат рўйхатидан ўтказиш

тадбиркорлик ривожлантирилиб, кичик интенсив боғдорчилик, узумчилик, полиз, дуккакли, мойли экинлар, картошка етиштириш ва сабзавотчилик лойиҳалари қўллаб-қувватланиб, эҳтиёжманд оилаларнинг даромадли меҳнат билан бандлиги таъминланмоқда.

Қўмитамиз масъуллигида қабул қилинган “Қишлоқ ҳўжалигига мўлжалланган ер участкаларини ижарага бериш тартибининг такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳўжатларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”ги Қонун мамлакатимизда ерга оид муносабатларда тенглик ва шафдофлиги таъминлашга қаратилган ислохотларнинг ҳуқуқий асоси яратилишига замин бўлди.

тўғрисида”ги қонунларга ўзгартиришлар киритилди. Жумладан, эндиликда талабгор жисмоний ёки юридик шахсга қишлоқ ҳўжалигига мўлжалланган ер участкаларини ижарага бериш фақатгина электрон онлайн-аукцион воситасида амалга оширилиши назарда тутилди.

Шубҳасиз, ушбу ҳўжат қишлоқ ҳўжалигига мўлжалланган ер участкаларини жисмоний ва юридик шахсларга беришда турли баҳсли мезонларга барҳам беради. Яъни барча учун тенг бўлган электрон онлайн-аукцион савдolari жорий этилишига, ер участкалари ижарачиларига ижарага олинган ерларга нисбатан ўз ҳуқуқ ва мажбуриятларини ердан фойдаланиш мақсадини ўзгартирмаган ҳолда бошқа

Марказий Осиё ёш етакчиларининг
муҳим платформаси

Яна бир гап. Аввало, Ўзбекистонни Марказий Осиёнинг алоҳида бир қисми сифатида ҳурмат қилимиз. Қолаверса, Ўзбекистон минтақадаги муаммоларни, хусусан, сув билан боғлиқ вазиятнинг яхшиланиши учун самарали ечим топишга ҳаракат қилмоқда. Европа Иттифоқи Марказий Осиё минтақасидаги барча ҳудудлар билан фаол ҳамкорликни йўлга қўйган. Энг муҳим йўналишлардан бири сифатида атроф-муҳит, сув ресурслари ва иқлим ўзгариши каби соҳаларда қатор ижобий натижаларга эришяпмиз, қўллаб минтақавий лойиҳалар амалга оширилмоқда. Бу сайёҳаракатлар изчил давом эттирилади. Ўйлайманки, ўтказилаётган бу сафарги анжуман ҳам сув муаммоларини ечиш, ёшлар эътиборини ушбу долзарб масалага қаратиш имконини беради.

Шавкат ҲАМРОЕВ,
Ўзбекистон сув ҳўжалиги вазири:

— Ўтказилаётган тадбирда минтақамизнинг барча мамлакатидан иқтидорли, билимга чанқоқ ёшларнинг иштирок этаётгани бизни қувонтиради. Сув тақчиллиги шароитида минтақамиз келажаги қандай бўлиши уларни ҳам ташвишга соляпти. Ҳақиқатан ҳам, дунё миқёсида сув тақчиллиги яққол сезилмоқда. БМТнинг сўнгги ҳисоботларига назар солсак, дунё мамлакатлари ярмининг чўчқ сув тизимлари бузилган. Чўчқ сув экотизимлари, жумладан, дарёлар, қўллар ва сувли қатламлар камайиб, таназзулга юз тутмоқда. Глобал иқлим ўзгариши натижасида охириги 50 — 60 йил давомида Марказий Осиёда музликлар майдони тахминан 30 фоизга қисқарган. 2050 йилга бориб чўчқ сув танқислиги минтақамизда ялли ички маҳсулотнинг 11 фоиз пасайишига олиб келиши мумкин.

Мамлакатимиздаги сув ресурсларининг 20 фоизи ўзимизда, қатта қисми қўшни давлатларда шаклланади. Иқлим ўзгариши оқибатида сув манбалари йил сайин камайиб бормоқда. Трансчегаравий дарёларни бошқариш бўйича вазият ҳам жиддий. Мана шундай шароитда давлатимиз раҳбарининг ташаббуси билан сувдан оқилонга фойдаланиш, уни тежамкорлик билан ишлатиш, тизимни рақамлаштириш, томчилаб суғориш технологияларини оммалаштириш тажрибалари минтақа мамлакатларида кенг қўлланила бошланди.

Боз устига бундан 30 — 40 йил аввал яратилган инфратузилма жиддий модернизацияни талаб қилади. Сув ресурслари билан таъминланиш камайиб, янги объектлар ва аҳоли сони қўпайиб бормоқда. Бу эса сув ресурсларининг янги миқдори ва сифатини талаб қилади. Бизнинг ҳисоб-китобларга кўра 2030 йилга бориб бизга 7 млрд. кубометр сув етишмайди. Сувдан оқилонга фойдаланиш зарур. Канал ва ариқларни бетонлаш ҳам муҳим.

Бизнингча, сув ўткир масалага айланган ҳозирги вазиятда барқарор сув ҳаракати парадигмасини ўзгартириш мақсадида ўтказилаётган минтақавий конференция қўп томонлама мулоқот асосида ижобий натижаларга эришиш, эртанги кун эгалари бўлган ёшлар эътиборини мавзуга қаратиш, умумий тараққиёт учун шарт-шароитлар яратиш бўйича амалий ечимлар ишлаб чиқишда айнаи мударо бўлди.

Марта Сарагоса НАВАРРО,
Жаҳон ёшлар парламенти
глобал сув тарғиботи бўйича раҳбари:

— Анжуманда ёшларни эртага ўзимиз қўришни истаган дунёни шакллантириш жараёнига қан-

дай жалб қилиш мумкинлигини, шунингдек, айнаи йўналишда илгари сурилган ташаббусларни муҳома қилияпмиз. Қўллаб минтақаларда сув инқирози кузатилаётган бир пайтда олимлар ва сиёсатчиларнинг янги коалицияларини қўряпмиз. Умид қиламизки, бугун ҳаракатдаги ёш етакчиларни эртага юзага келиши мумкин бўлган ҳар қандай вазиятга тайёрлай оламиз.

Мен ўз чиқишимда ўзбек ёшларининг мамлакат бўйлаб ечимларни татбиқ этиш, сувдан оқилонга фойдаланиш, маҳаллий санитария иншоотларидан фойдаланиш имконияти ҳақида гапирдим. Умуман, ушбу форум орқали илгор тажрибани ўртоқлашиш, шунингдек, Ўзбекистон соҳа тараққиёти учун нималар таклиф қила олиши, халқаро миқёсдаги сайёҳаракатга қандай ҳисса қўиши мумкинлигини билиб оляпмиз.

Шунингдек, сув ресурсларини тўғри бошқариш бутун дунёда, жумладан, Марказий Осиёда ҳам жуда долзарб. Ўйлайманки, сув муаммосини ҳал қилишда кўчна китъа тажрибаси минтақа учун фойдали. Шунинг учун Марказий Осиё учун сув энергетикаси ва иқлим масаласига доир Европа жамоаси ташаббусини мазкур конференция орқали тарғиб қилмоқчимиз. Бу жараёнга ёшларни жалб этиш жуда муҳим, чунки Марказий Осиё аҳолисининг қатта қисмини айнан ёшлар ташкил қилади.

Асхат ОРАЗБАЙ,
Оролни қутқариш халқаро жамғармаси
ижроия қўмитаси раиси:

— Урбанизациянинг давом этиши, иқлимнинг исиши ва иқтисодий ўсишга бўлган талаблар минтақанинг чекланган сув ресурсларига босимни кучайтиради. Қишлоқ ҳўжалигида сувдан са-

марасиз фойдаланиш энг катта ташвиш туғдирмоқда. Марказий Осиёнинг қўп қисми экспорт учун боғдорчилик маҳсулотларини етиштиришга яроқли юқори сифатли тупроқларга бой, бироқ қишлоқ ҳўжалигининг қўпчилиги кам қийматли, сувни қўп талаб қиладиган экинларга мўлжалланган бўлиб, сувдан самарасиз фойдаланиш унинг иқтисодий унумдорлигини чеклайди. Бу бирлашган омиларнинг барчаси салбий оқибатларга олиб келади.

Марказий Осиёда исси глобал ўртача кўрсаткичдан ошиши кутилмоқда. Натижада ҳаддан ташқари сув тоқшини ҳамда қурқоччилик кучайиши ва улар билан бирга умумий сув танқислиги ортиши кутилади. Мутахассисларнинг башорат қилишича, сув инқирози озик-овқат танқислиги ва ижтимоий беқарорликка олиб келиши мумкин.

Шу нуқтаи назардан, Ўзбекистон Президентининг бу йўналишдаги ташаббусларини оқлаш ламоқ жоиз. Айнққса, Оролбўйидаги аҳолини яхшилаш борасида. Орол денгизини аввалги ҳолатига қайтаришнинг иложи йўқ. Аммо Ўзбекистон ҳукумати Оролбўйи ва Орол денгизи муаммоларига миллий ҳамда жаҳон миқёсида катта эътибор қаратяпти. Орол денгизининг қуриб қолган ҳудудида ҳар йили ўрмонлар барпо этилмоқда. Оролбўйи ва қуриб қолган денгиз ҳудудида яратилган “яшил қоплама”нинг катта қисми саксовулдан иборат. Ушбу чора ҳам тоза ҳавони таъминлашга ёрдам беради. Тўрт йиллик саксовул ўсимлиги бир гектар майдонга 1158 кубометр кислород чиқаради. Ўзбекистон ташаббуси билан Оролбўйи минтақаси учун инсон хавфсизлиги бўйича қўп томонлама шериклик асосида траст фонди ташкил этилди, шунингдек, БМТнинг “Оролбўйи минтақасини экологик инновациялар ва технологиялар ҳудуди деб эълон қилиш тўғрисида”ги махсус резолюцияси қабул қилинди.

Қўрилган чора-тадбирлар натижасида иқлим таъсирини юмшатиш кузатилмоқда. Бу ҳудудда қазилган ўнлаб артезиан қудуқларидан сув кўтарилиши туфайли сўный қўллар пайдо бўлди. Атрофда қамишзорлар, дарактлар ва буталар ўсган. Асосийси, нуфузли анжуманда Европа Иттифоқи ва Марказий Осиёдан сув масалалари бўйича етук мутахассислар ва экспертларнинг маърузалари, долзарб муаммо ечимига бағишланган тавсиялари билан чиқишлари ўрин олгани ва унда ёшларимизнинг иштирок этаётгани аҳамиятлидир.

Дарҳақиқат, анжуман минтақамиз эртаси билан боғлиқ сув ва экологияга оид муаммоларини ҳал этиш учун сайёҳаракатларни бирлаштиришда муҳим омил бўлади. Марказий Осиёнинг ёш етакчиларига сув билан боғлиқ муаммолар бўйича ўз нуқтаи назарларини билдириш учун платформа бўлиб хизмат қилади. Қўллаб соҳаларда ҳамкорлик ва фикр алмашишга ёрдам беради.

«Халқ сўзи».

унумли фойдаланилди. Қўмитамиз ташаббуси билан давлат органларининг мансабдор шахсларига 6 та парламент сўрови юборилди.

Чақириқ даврида қўмитамиз Қонунчилик палатасида ўтказилган 6 та “парламент эшитиув”ни ҳамда 4 та “ҳукумат соати”ни ташкил этишга ташаббускор фракция билан биргаликда масъул бўлди.

Қўмита аъзолари томонидан мансабдор шахсларга сайловчиларнинг қонуний ҳуқуқ ва манфаатларини таъминлаш билан боғлиқ масалалар юзасидан 97 та депутат сўрови юборилди.

Ҳисобот даврида фуқаролар мурожаатлари билан ишлаш, аҳолини ўйлантираётган масалаларни ўрганиш ва жойлардаги мавжуд муаммоларни бартараф этиш масалаларига ҳам алоҳида эътибор қаратилди. Қўмита номига келиб тушган жами 2 197 та мурожаат белгиланган тартибда қўриб чиқилди ва уларнинг аксариятига ижобий ечим топилиди.

Аҳоли билан яқиндан мулоқот қилиш, уларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини таъминлаш мақсадида жисмоний ва юридик шахсларнинг қабуллари ҳам ушорқоқлик билан олиб борилди. Жумладан, турли масалалар юзасидан 607 нафар жисмоний ва юридик шахс вакиллари қабули ташкил этилди. Улар томонидан 528 та масала кўтарилган бўлиб, аксарият мурожаатлар депутатлар сайёҳаракати натижасида ўз ечимини топди.

Иқтисодиётнинг асосий драйверларидан бири бўлган аграр соҳада кейинги йилларда амалга оширилаётган туб ислохотлар бугун ўз натижаларини бермоқда. Ўз навбатида, қўмитамиз қишлоқ ҳўжалигини ривожлантиришга қаратилган давлатимиз сиёсатини рўёбга чиқаришда фаол ва ташаббускор бўлиб, олдиқа қўйган мақсадларига эришди, десак, янглишмаймиз. Шубҳасиз, қўмитамиз аграр тармоқда олиб борилаётган ислохотларнинг том маънодаги фаол иштирокчиси бўлиш учун бор салоҳиятини ишга солган ҳолда фаолиятини янада такомиллаштириб бораверади.

Равшан МАМУТОВ,
Олий Мажлис Қонунчилик
палатасининг Аграр ва сув ҳўжалиги
масалалари қўмитаси раиси.

Туризм

ХИВАДА
САЙЁҲЛИК
ЙЎНАЛИШЛАРИ
КЎПАЯДИ

Узоқ тарихга эга, бағрида қўллаб маъмурий ёдгорликларни сақлаб қолган қадимий Хива шаҳрига маҳаллий ва хорижий сайёҳлар қизиқиши ҳамда ташриф буюраётганлар сони йил сайин ошиб бормоқда. Бу, ўз навбатида, музейлаштириш ишларини янада такомиллаштириш ва сайёҳлик йўналишлари сонини қўпайтиришни тақозо этмоқда. Зеро, Ичан қалъадагина эмас, Дишон қалъа ва ундан ташқарида ҳам меҳмонларга манзур бўладиган тарихий манзиллар етирилча.

Яқинда “Ичан қалъа” давлат музей-қўриқхонаси томонидан тегишли ташкилотлар билан ҳамкорликда яна бир хайрли ишга қўл урилди, яъни Дишон қалъадан унча узоқ бўлмаган ҳудудда жойлашган хон қароргоҳи ҳисобланмиш “Қибла тозабоғ” тарихий-меъморий мажмуаси ҳамда вазири ақбар Исом-хўжа ёзги ҳовлисида музей бўлимлири ташкил этишга киришилди.

Айни кунларда ушбу ёдгорликларда таъмирлаш ишлари бошланди. Музей-қўриқхона илмий ходимлари республикадаги малакали мутахассислар, жумладан, Нукус шаҳридаги И. В. Савицкий номидаги Қорақалпоғистон давлат санъат музейи директори Т. К. Мкртчян билан ҳамкорликда замонавий технологиялар ва илгор тажрибаларни қўллаган ҳолда музейлаштиришга доир режалаштириш ишлари олиб боришмоқда.

Янги музейларнинг ишга тушиши келгусида сайёҳлик йўналишлари сонининг қўпайиши, воҳода туризм имкониятларининг ошиши, шунингдек, жаҳон ҳамжамиятининг мамлакатимизга эътибори кучайишига хизмат қилиши билан аҳамиятлидир.

Отабек ИСМОИЛОВ,
журналист.

НАВОИЙ ВИЛОЯТИ: КЕНГ ИМКОНИЯТЛАР ВА ЮКСАК САЛОҲИЯТ

Бугун ушбу ҳудудда эртақларга хос манзарани кузатиш мумкин. Улкан бурғилаш ускуналари, баҳайбат экскаватор ва автоғадаргич ҳамда маъдан юклагичлар ҳаракатланиб, мазкур кенгликлардаги ноёб жавоҳирни ўзлаштиришга киришди. Президентимизнинг “Ўзбекистон Республикасининг 2021 — 2023 йилларга мўлжалланган Инвестиция дастурини амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ҳамда Вазирлар Маҳкамасининг “Пистали” қонида таркибида олтин бўлган маъданларни қазиб олиш ва қайта ишлаш комплексини қуриш (6-ГМЗ)” инвестиция лойиҳасининг техник-иқтисодий асосланишини тасдиқлаш тўғрисида”ги қарорлари асосида 2023 йил 6 январда олтин маъдан таналарини очиш учун илк портлатиш ишлари амалга оширилиб, дунё кончилиқ sanoatида яна бир йирик лойиҳага старт берилди. Кон негизида “Навоий кон-металлургия комбинати” АЖнинг 6-гидрометаллургия заводида асос солиниб, кон ускуналарини таъмирлаш цехи, автосарой, ишчилар шаҳарчаси ва бошқа объектлар қурилиб, фойдаланишга топширилди.

Бугунги кунда “Пистали” қонидан қазиб чиқарилган тоғ жинслари ҳажми 17 миллион кубометрдан ошди, — дейди кон бош муҳандиси Рамиш Қудратов. — 2023 йилда 10,5 миллион кубометр тоғ жинси қазиб чиқарилиб, режа 110,2 фоизга бажарилган бўлса, 2024 йил учун тоғ жинсларини қазиб олиш режаси 14 млн. кубометр этиб белгиланган. Жорий йилнинг биринчи ярмида қарийб 7,5 млн. кубометр тоғ жинслари қазиб олинди, режа кўрсаткичлари 117 фоизга уддаланди.

Бугун “Пистали” sanoat майдонида қарийб бир ярим минг нафардан зиёд ишчи-хизматчи, муҳандис-техник ходимлар фаолият кўрсатяпти. Кон ва янги завод учун барча турдаги ишчи-ходимларни танлаш ва тайёрлаш ҳақида сўз бораркан, хавфли юкларни ташинишга мўлжалланган автомобилларни бошқариш, оғир юк ташувчи карьер автоағдаргичларини бошқариш ҳуқуқларини берувчи мақсадли уч йўналиш бўйича 70 нафардан зиёд хайдовчилар турдош касбларга ўқитилганини таъкидлаш жоиз. Шунингдек, бирор касбга эга бўлмаган 59 нафар фуқаро вилоятдаги “Ишга марҳамат” мономарказида кимёвий таҳлил лаборанти, таъмирловчи-чилангар, автомобилларни таъмирлаш чилангари, электромонтер касбларига ўқитилган, “1-ГМЗ” кон бошқармасида ишлаб чиқариш тажрибасини ўтаб, ишга қабул қилинди.

Таъкидлаш жоиз, мамлакатимизда устувор тутилган ижтимоий адолат ва инсон қадри таъминлашга таянган ҳолда янги кон ва корхонага ишга қабул қилишда Нурота тумани ҳокимлигининг тавсиясига мувофиқ “Темирқовуқ”, “Қизилча”, “Тинчлик” МФЙларда яшаётган, “темир дафтар”, “ёшлар дафтари” ва “аёллар дафтари”да рўйхатда турувчи, ижтимоий ҳиммага муҳтож фуқаролар мономарказда гардеробчи, ўқитилган, уларнинг бандлиги таъминланди.

Ушбу корхонанинг ишга туширилиши туфайли биргина бизнинг маҳалламиздан 90 киши ишга бўлди, — дейди “Тинчлик” МФЙ раиси Раҳима Қозоқова. — Уларнинг муайян қисмини турли ижтимоий дафтарларда турувчи фуқаролар ташкил этади. Жумладан, ишга қабул қилишда “ёшлар дафтари” ва камбағаллик даражасидаги оилалар аъзоларига устуворлик берилди.

Интеграциялашув сари

Президентимиз 2019 йилда вилоятга ташрифи чоғида воҳанинг салоҳият ва имкониятлари, ишга солинмаган ресурслар, энг муҳими, меҳнаткаш ва фидойи халқи ҳақида тўхталиб, тадбиркорлик учун қулай шарт-шароит яратиш ва ҳудуднинг инвестициявий жозибадорлигини янада ошириш лозимлиги, шу мақсадда Навоий вилоятига эркин иқтисодий ҳудуд мақомини бериш ҳамда Нурота туманидаги Ҳозгон қишлоғини sanoat шахрига айлантириш ташаббусларини илгари сурган эди. Шу асосда давлатимиз раҳбарининг 2019 йил 15 майдаги “Навоий вилоятини инновацион, юқори технологияларга асосланган, экспортга йўналтирилган ва импорт ўрнини босадиган ишлаб чиқаришлар учун эркин иқтисодий зона сифатида белгилаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармони билан вилоят ҳудуди эркин иқтисодий зона сифатида белгиланган.

Унга қадар, яъни 2008 — 2018 йиллар давомида қиймати 202,8 млн. долларлик 24 та лойиҳа амалга оширилиб, 3322 та иш ўрни яратилган бўлса, 2019 — 2023 йиллар

да қиймати 386,8 млн. долларлик 53 та лойиҳа ишга туширилиб, 4121 та иш ўрни ҳозирлангани мазкур Фармондаги чора-тадбирлар вилоят ижтимоий-иқтисодий ҳаётида гоят муҳим аҳамият касб этганини аниқлатади.

Натижада корхоналар томонидан ишлаб чиқариш ва экспорт ҳажмлари ҳам йилдан-йилга ўсиб, айтилик, 2018 йилда эркин иқтисодий зона иштирокчилари томонидан жами 2 525,7 млрд. сўмлик sanoat маҳсулотлари ишлаб чиқарилган бўлса, 2022 йилда ушбу кўрсаткич қарийб икки баравар ошди. Шунингдек, 2018 йилдаги нисбатан экспорт ҳажмлари 2 баробар юқориларди.

Бироқ ишга туширилган лойиҳалар ёрдамида 2023 йил давомида маҳсулот ишлаб чиқаришда 2022 йилдаги нисбатан ўсиш таъминланган бўлса-да, маҳсулот экспортда қарийб 14,5 млн. доллар йўқотилди.

Ушбу ҳолат Президентимиз раислигида 2024 йил 18 январь кунини инвестиция, экспорт ва sanoat соҳаларидаги устувор вазибалар муҳокамаси юзасидан ўтказилган видеоселектор йиғилишида қайд этилиб, мамлакатимизда 24 та махсус иқтисодий зонага соддалаштирилган тартибда ер ажратилиши, солиқдан имтиёзлар белгиланганига қарамай, бу имкониятдан тўлиқ фойдаланилмаётгани танқид қилинди, — дейди Навоий махсус иқтисодий зоналар дирекцияси раҳбари Ҳабиб Абдуллаев. — Йиғилишда иқтисодий зоналарни ривожлантириш бўйича янги тажриба амалга оширилиши, хусусан, Навоий вилоятдаги махсус sanoat зоналарининг майдони хорижий компанияларга аутсорсинг асосида бошқарувга берилиши белгиланди.

Мазкур танқид ва белгиланган вазибалардан ҳулоса чиқарган ҳолда ҳар бир йўна

Сирох АСПОНОВ олган суратлар.

лишда маҳаллий хомашё асосида қўшимча қиймат яратадиган экспортбор маҳсулотларни ишлаб чиқариш мумкинлигини кўрсатиб берган ҳолда лойиҳалар ишлаб чиқилиб, инвесторларга тақлиф қилинди.

Бугун Татаристон Республикасининг “КИП “Мастер” ҳамда “Навоий” эркин иқтисодий зонаси ўртасида бунёд этилаётган “Мастер Навоий” махсус sanoat парки шунинг самараси бўлиб, унга 64,4 гектар ер ажратилди.

Лойиҳа қиймати 178,9 млн. АҚШ доллари бўлган ушбу махсус sanoat паркида машинасозлик, қурилиш материаллари, электротехника ҳамда кимё саноати маҳсулотлари ишлаб чиқарилади. Ижтимоий аҳамияти шундаки, корхона ишга туширилиши натижасида 1600 та янги иш ўрни яратилиб, йиллик ишлаб чиқариш ҳажми 210 млн. АҚШ долларини ва йиллик маҳсулот экспортси эса 100 млн. АҚШ долларини ташкил этиши кутилмоқда.

“Навоий” эркин иқтисодий зонасида ҳаётга татбиқ қилинган яна бир лойиҳа тоза ичимлик суви танқислигини бартараф этишда муҳим аҳамиятга эга. Ушбу технология иссиқ ва қуруқ ҳудудларда ҳаводан ичимлик суви олишга мослашган дунёдаги биринчи қурилма ҳисобланади. Ускуна бир суткада 1000 литр сув ишлаб чиқаради. Давлат экспертизасининг натижаларига кўра, санитария-гигиена кўрсаткичлари ушбу сувнинг истеъмоли меъёрларига тўлиқ мос келишини тасдиқлади. Энг муҳими, ускунанинг ўртача кунлик истеъмоли жаҳон аналогларидан икки баравар паст ва қайта тикланадиган энергия манбаларидан фойдаланиш имконини беради. Бу айнан Навоий вилоятининг чўл минтақалари учун ҳар жиҳатдан қулай.

Ускуна ҳавонинг намлиги 4 гр/м³ ва 10 — 70°C ҳарорат оралиғида ишлайди, — дея сўзида давом этади Ҳ. Абдуллаев. — Хорижий аналогларда эса бу кўрсаткичлар 8 — 10 гр/м³ ҳаво намлиги ва 25 — 38°C гача бўлган ҳарорат оралиғини ташкил этади.

Мазкур ускуна мамлакатимизнинг чўл ҳудудларини сифатли ичимлик суви билан таъминлаш муаммоларини бартараф этибгина қолмай, маҳсулот экспортда ҳам янги истиқболларни очади. Шу кунга қадар Африка, Яқин Шарқ ва Жанубий Осиёнинг

32 мамлақати ускунанинг хариди юзасидан қизиқиш билдиришди. Шу асосда 2025 йилда “Навоий” ЭИЗ ҳудудида йилига 500 дона атрофида ҳаводан ичимлик суви олувчи тежамкор ускуна ишлаб чиқариш режалаштирилмоқда.

Тириклик манбаи

Сув — тириклик манбаи. Ҳудудининг тўртдан уч қисмини чўл эгаллаган Навоий вилоятда аҳолини тоза ичимлик суви билан таъминлаш узоқ йиллик муаммо сифатида кун тартибига чиқар экан, “имкони йўқ”, деган қисқа жавоб олинар эди. Натижада вилоятда 2017 йил бошларида ҳудуд аҳолисининг марказлашган ичимлик суви билан таъминланганлик даражаси 68,2 фоизни ташкил этиб, ҳатто бугунги кунда ҳам вилоятдаги маҳаллаларнинг 15 фоизга яқини ушбу бебаҳо неъмат таъминоти оғир бўлган ҳудудлар саналади.

Вилоятда ичимлик суви таъминоти йил якуни билан қарийб 85 фоизга етказилиши режалаштирилаётган бўлса-да, Хатирчи туманида аҳолининг 40, Қизилтепада эса 60 фоиздан оширокгигина тоза ичимлик суви билан таъминланганлиги, Кармана, Навбахор ва Конимех туманларида белгиланган жадвал асосида ичимлик суви етказиб беришда муаммоларнинг мавжудлигини инобатга олсак, аҳвол анча оғирлиги ойдинлашди. Табиийки, булар аҳоли қайфиятига ўз таъсирини ўтказмасдан қолмайди.

Башарти сув ресурслари чегараланган экан, мавжудларни чуқуқлаштириш муаммо ечимида энг самарадор омил ҳисобланади. Мазкур масалада Кармана туманида республикамиз ҳудудида илк маротаба Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Ядро физикаси институти тадқиқотлари асосида ишлаш муддати ўзайтирилган, дезинфекциялаш хоссасига эга қумуш нанозаррачалари билан модификациялаштирилган тескари осмотик мембраналар ишлаб чиқариш йўлга қўйилди. Ушбу маҳсулот истеъмолга яроқсиз сувларни молекуляр даражада тозалаш берувчи ускуналарнинг асосий ва мураккаб қисмидир.

“AWAL TECH” МЧЖ томонидан амалга оширилган ушбу лойиҳа асосида бугунги кунда 2 турдаги мутлақо янги маҳсулотлар: “AWAL 4040 тескари осмос мембранаси”, “AWAL 8040 тескари осмос мембранаси” ишлаб чиқарилмоқда. Тескари осмос мембраналарида қумуш нанозаррачалардан фойдаланилгани унинг рақобатчи маҳсулотлардан устун бўлишини таъминлайди.

лажақда республикамизнинг барча ҳудудида сув филтрларида хизмат кўрсатувчи сервис марказлари очиш, йирик ташкилотлар билан сув филтрлари соҳасида ҳамкорлик фаолиятини йўлга қўйиш ниятимиз бор.

Масъулияти чекланган жамият томонидан 2022 — 2024 йиллар мобайнида умумий майдони 75 гектар бўлган 30 дан ортиқ иссиқхона ҳўжаликларида тескари осмос сув филтрлари ўрнатиб берилди. Бундан ташқари, “Ҳар бир оила — тадбиркор” лойиҳаси доирасида ажратилган кредит маблағлари эвазига яқна тадбиркорлик субъектларида ана шундай маҳсулотлар етказиб берилиб, 128 та оилада тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиш имконияти яратилди.

Шу ўринда таъкидлаш жоиз, бундай сув филтрлари маиший ҳўжалик ва ичимлик сувини тозалашга мўлжалланган. Яъни ер остидаги ҳамда шўр сувини тозалайди. Бу эса тоза ичимлик сувига бўлган эҳтиёжни қаноатлантиришда муҳим аҳамиятга эга. Демак, вилоят аҳолисини тоза ичимлик суви билан тўлиқ таъминлаш энди узоқ йиллик орзу эмас.

Куёшдан қувват олиб...

Томдилик чўпон Сапарбой Одиловнинг чорва отари шимолӣ Қизилқумда — вилоят марказидан қарийб беш юз километр олисда жойлашган. Ушбу кенгликлар чорва учун анча қулай — ўт-ўланга бий яйлловни алмаштириб, қурғоқчилик ёки қишининг аёзлик кунларига чап бериш мумкин.

Сапарбой оға бу чорвадорлар сулоласининг еттинчи авлод вакили. Ота-болари каби шу кенгликларни ватан тутиб, унга меҳрини берган. Чорванинг ортидан рўзгор тебратиб, орзу-хавасларига эришмоқда. Лекин отарни электрлаштириш нияти етти авлод алмашиб ҳам орзулигича қолиб келарди.

— Битта чўпон отарига электр линияси тортиш ўзини оқламаслиги тўғриси, — дейди С. Одилов. — Ўзимизнинг эса етмиш чакримдан уни тортиб келишга қўлимиз каптал қиларди. Шу-шу овулда чўпон чирогини ёқиб, тирикчилик қилдик.

Чўпон отарига яқинда куёш панели ўрнатилиб, оиланинг беминнат электр энергияси билан таъминланиши йўлга қўйилди. Улар энди тунлар чароғонлигидан ташқари телевизор қўриб, янгиликлардан бохабар бўлади. Мобиль алоқа воситасида эса қавму қариндош ва яқинлари билан хабарлашиб туради.

— Энг асосийси, чорванинг сувини қудуқдан тортишда ташвишлардан ҳалос бўлдик,

— сўзида давом этади Сапарбой оға. — Тақдиримизни чорва учун боғлаган биз, чўпонлар учун бу жудаям қулай бўлди.

Давлатимиз раҳбарининг 2024 йил 14 июндаги “Энергия ресурсларидан фойдаланиш самарадорлигини ошириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарорининг ижроси асосида “ашил” энергетика имкониятларидан кенг фойдаланишининг жорий этилиши олис чўл ҳудудларида нафақат шу тахлит аҳоли хонадонларини, балки кўнгиллари ҳам чароғон қилмоқда. Шунинг баробарида электр энергияси истеъмолида юктамалар камайиб, барқарорлик таъминланмоқда.

Фикримизни вилоят миқёсида далиллайдиган бўлсак, юқоридаги қарор асосида ўтган йили 1 188,2 млн. кВт-соатга яқин электр энергияси иқтисод қилиниб, белгиланган режа ошми билан бажарилди. Вилоятда ўрнатилган энергия манбаларининг қарийб ўндан бир қисми тадбиркорлар ҳиссасига тўғри келиб, улар куёшдан 10,2 МВт қувватга тенг электр энергияси олишмоқда. Бу ўртача тўрт минг аҳолининг бир йиллик электр энергияси истеъмолига тенг.

— Биз яқинда 20 кВтли куёш панелини ўрнатдик, — дейди навбахорлик тадбиркор Насиба Жумаева. — Ўз эҳтиёжимизга етиб ортади. Энг муҳими, электр энергияси таъминотида бирорта ҳам муаммога дуч келаётганимиз йўқ. Насиб этса, ортиқча электр энергиясини сотишни режалаштириб турибмиз.

Вилоятда — Карманада куёш, Мурунтовда шамол электр станцияларининг ишга туширилгани, қатор ҳудудларда бу каби муқорб энергия манбалари асосида маҳсулот ишлаб чиқариш йўлга қўйилаётгани ҳам аҳоли фаровонлигини таъминламоқда.

Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, вилоятда аҳолининг бандлиги, тоза ичимлик суви, электр энергияси таъминоти билан боғлиқ узоқ йиллик муаммолар ечимига алоқадор айрим ютуқларигагина тўхталдик, ҳолос. Албатта, аҳоли фаровонлигини янада оширишга хизмат қиладиган, эртанги кунга ишончини янада мустаҳкамлайдиган, ҳозирча ишга солинмаган ресурс ва имкониятлар ҳали талайгина. Улар ҳам босқичма-босқич рўёбга чиқишга шак-шубҳа йўқ. Зотан, Президентимиз раҳбарлигида юртимизда амалга оширилаётган ҳаётбахш ислохотлар шахду шиддати бунга гувоҳлик бериб турибди.

Темур ЭШБОВ
(“Халқ сўзи”).

ЯНГИЛИКЛАР хабарлар

ТАҒСИЛОТЛАР

Дунёдаги дарахтларнинг 38 фоизи йўқолиб кетиш хавфи остида

Табиятнинг муҳофаза қилиш халқаро иттифоқининг (IUCN) янгиланган Қизил рўйхатида эълон қилинган Дарахтларни глобал баҳолаш таҳлилига кўра, дунёдаги дарахтларнинг 38 фоизи йўқолиб кетиш хавфи остида.

Бу ҳақда Экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши вазирлиги маълум қилди.

Тахлилларга қараганда, дунёдаги дарахтларнинг аксарияти IUCN Қизил рўйхатида киритилган бўлиб, баҳоланган 47 282 туридан камида 16 425 таси йўқолиб кетиши мумкин. Дарахтлар ҳозирда Қизил рўйхатдаги турларнинг тўртдан бир қисмини ташкил этади ва хавф остида қолган дарахтлар сони барча хавф остидаги қушлар, сүтэмизувчилар, судралувчилар ва амфибиялар сонидан икки баравар кўп.

Мўйноққа янги ичимлик суви қувури тортилади

“Ўзбекистоннинг ғарбий қисмида ичимлик суви таъминоти тизимларини ривожлантириш” лойиҳаси доирасида Мўйноқ туманига янги сув қувурини тортиш ишларига старт берилди. Ушбу лойиҳанинг ҳаётга татбиқ этилиши натижасида 1300 дан ортиқ оилалар тоза ичимлик суви билан таъминлаш имконияти яратилади.

Мўйноққа янги сув қувурини тортиш ишлари Осиё тараққиёт банки ҳисобидан молиялаштирилган бўлиб, ушбу лойиҳанинг умумий қиймати 8,21 млн. долларни ташкил этади.

Лойиҳа доирасида тумандаги “Қизилзор” овул фуқаролар йиғинининг Алий, Ҳоким ота, Бўзатов, Амударё, Қипчақдарё, Таллик, Учасай, Тўқмоқ ота каби овуллари ҳамда туман марказидаги маҳалла фуқаролар йиғинлари ҳудудларига “Туюмйўйин” сув сақлагичидан ичимлик суви етказиб берилади.

Қабулда 50 га яқин мурожаатлар назоратга олинди

Олий Махлисининг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили (омбудсман) Феруза Эшматова навбатдаги фуқаролар қабулини ўтказди. Унда 50 нафарга яқин фуқаролар меҳнат ҳуқуқларининг бузилиши, ижтимоий ёрдам олиш, уй-жой, афв, суд-ҳуқуқ, тергов жараёнлари, оилавий ва мулкий муносабатларга оид ҳамда бошқа масалаларда мурожаат қилди.

Мазкур мурожаатлар назоратга олиниб, айримларига ҳуқуқий тушунтиришлар берилди, жойига чиқиб ўрганиш зарурати бўлган мурожаатлар Омбудсманнинг минтақавий вакилларига йўналтирилди. Фуқаролар мурожаатларини ҳар томонлама ўрганиш зарур бўлган ҳолларда мутахассислар ва тегишли ташкилотлар вакиллари ҳам жалб этилади.

Пара камондан отиш бўйича Ўзбекистон чемпионати якунланди

Жорий йилнинг 27 — 30 октябрь кунлари Республика Олимпия ва Паралимпия спорт турларига тайёрлаш марказида пара камондан отиш бўйича ёшлар ва катталар ўртасида Ўзбекистон чемпионати ташкил этилди.

Бу галги мамлакат чемпионатида 60 нафарга яқин мерганлар ғолиблик учун ўзаро баҳс олиб борди.

Яқуний натижаларга кўра умумжамоа ҳисобида кучли учлик — 1-ўрин Тошкент шаҳри, 2-ўрин Фарғона вилояти ва 3-ўринда эса Самарқанд вилояти, дея эътироф этилди. Ғолиб ва совриндорлар медал, махсус диплом ҳамда эсдалик совғалар билан тақдирланди.

«Халқ сўзи».

ЎРҚИН КЕЛАЖАК УЧУН «АҚЛЛИ» ТЕХНОЛОГИЯЛАР

Сунъий интеллект (AI — Artificial Intelligence) — бу компьютернинг инсон ақлига хос бўлган ўрганиш, қарор қабул қилиш ва ҳаракатларни бажариш қобилияти ўлароқ математика, биология, психология, кибернетика каби фанлар негизда пайдо бўлган. Сунъий интеллект инсониятга “ақлли” дастурларни ёзишга имкон берадиган ва компьютерлар бўйича муаммоларни мустақил ҳал қилишга ўргатадиган ҳамда жаҳонда шиддат билан ривожланиб бораётган, инсониятнинг ҳаёт тарзини мутлақо янги сифат босқичига олиб чиқиши мумкин бўлган инновацион технологиядир. Демак, сунъий интеллектни “ақлли” компьютер дастурлари деб аташ мумкин. Ўз навбатида, сунъий интеллектни яратишда бошқа жиҳатни ҳам ҳисобга олиш зарур бўлади, яъни ундан фойдаланиш жараёнида юзага келадиган турли таҳдидларни ҳам эсдан чиқармаслик лозим.

Жаҳон иқтисодиёти тармоқлари ичида кейинги йилларда сунъий интеллект технологиялари, асосан, саноатнинг машинасозлик соҳасини қамраб олган бўлиб, у машинасозлик бозорининг деярли 70 фоизини ташкил этмоқда. Ўз навбатида, сунъий интеллектнинг глобал бозори молия, банк, соғлиқни сақлаш, ишлаб чиқариш, сугурта, энергетика, муҳофаа, телекоммуникация, ҳукумат идоралари ва ташкилотлари фаолиятига ҳам сезиларли таъсир ўтказмоқда.

Айниқса, сунъий интеллект кейинги йилларда жаҳонда иқлим ўзгариб, турли касалликлар тарқалиши туфайли тиббиёт соҳасида тез ривожланиб бораётган. Мутахассислар маълумотларига кўра 2025 йилга бориб, сунъий “ақл”дан фойдаланишда соғлиқни сақлаш тизими мутлақо етакчиликни кўлга олади.

Сунъий интеллектни янада ривожлантириш масаласида дунёнинг йirik корпорациялари, хусусий инвесторлар ва давлатлар ҳукуматлари томонидан катта миқдорда молиялаштириш амалга оширилмоқда. Масалан, дунёнинг энг бой инсонларидан бири Чарльз Лян “Super Micro Computer” компаниясида сунъий интеллектни ривожлантириш мақсадида 6,1 млрд. доллар сармоя йўналтирилган бўлса, яна бир миллиардер Квак Дон Шин “Hanmi Semiconductor”

компаниясида сунъий интеллект ривожига 2,9 млрд. доллар ҳажмда маблағ сарфлаган.

Маълумотларга кўра, 2024 йил якунида сунъий интеллект бозори ҳажми 298 млрд. долларни ташкил этиши кутилмоқда, ҳозирда эса бу 207 млрд. долларга тенг. Ушбу рақамлар 2030 йилга бориб тахминан 1,84 трлн. долларга етиши мумкин. Бундан олиннадиган даромад ҳажми, масалан, дастурий маҳсулотларни яратишдаги сунъий интеллектдан кўриладиган даромад жорий йилда 94,4 млрд. долларга тенг бўлади.

Юртимизда соҳанинг ривожланиш истиқболлари

Кейинги йилларда мамлакатимизда ҳам сунъий интеллектни ривожлантиришга давлатнинг устувор йўналишларидан бири сифатида қаралмоқда. Хусусан, “Рақамли Ўзбекистон — 2030” стратегияси ҳамда Президентимизнинг “Сунъий интеллект технологияларини жадал жорий этиш учун шарт-шароитлар яратиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарорини келтириш мумкин. Мазкур ҳужжатларда сунъий интеллектни мамлакатимизда кенг қўллаш, рақамли маълумотлардан фойдаланиш имкониятини ва уларнинг юқори сифатини таъминлаш, ушбу соҳада малакали кадрлар тайёрлаш учун қулай шарт-шароитлар яратиб бериш белгиланган. Натижада юртимизда илк бор Рақамли технологиялар ва сунъий интеллектни ривожлантириш илмий-тадқиқот институти ташкил этилди. Устувор тармоқлар ва соҳалар, яъни банк, молия, солиқ, транспорт,

энергетика, соғлиқни сақлаш, қишлоқ ҳўжалиги, фармацевтика, “электрон ҳукумат” кабиларда сунъий интеллект технологиялари ривожлантирилиб, улар учун малакали кадрлар тайёрланыпти.

Бугунги кунда юртимизда қатор соҳалар ва тармоқларда сунъий интеллект технологияларини қўллаш бўйича жадал ишлар амалга оширилмоқда. Жумладан, қишлоқ ҳўжалигида ерни масофадан зондаш маълумотлари асосида тупроқ ва қишлоқ ҳўжалиги экинлари ҳолатини, шунингдек, қишлоқ ҳўжалиги техникаси ишини мониторинг қилиш, банк тизимида тижорат банклари фаолиятини мо-

тика жараёнларини автоматлаштириш бўйича 280 дан ортиқ ахборот тизимлари ва дастурий маҳсулотлар жорий этиш, шунингдек, 2025 йилда корхона ресурсларини бошқариш тизимини (ERP) жорий қилган йирик ҳўжалик субъектларининг улушини 90 фоизга етказиш, саноат корхоналарида татбиқ этилаётган ишлаб чиқариш ва бошқарув жараёнларини автоматлаштириш (ERP, MES, SCADA ва бошқалар), роботлаштириш, “интернет буюмлар”, сунъий интеллект каби технологияларнинг дастурий маҳсулот қисмини 2027 йилгача, аппарат қисмини эса 2030 йилга бориб давлат-хусусий шериклик асосида

ларни тайёрламас эканмиз, соҳани ривожлантириш бўйича ишлаб чиқилган ҳар қандай чора-тадбир, йўналтирилган инвестиция ва молиялаштириш жараёнлари кўзланган натижани бермасликда давом этаверадим. Демак, сунъий интеллект соҳасида кадрлар тайёрлаш жараёнида мактабгача таълим, умумтаълим, олий таълим ва олий таълимдан кейинги босқичлар ҳам қамраб олинishi, яъни ушбу соҳада кадрлар тайёрлашнинг экотизими яратилмоғи жоиз.

Мамлакатимизда сунъий интеллект ва ITни ривожлантириш ҳамда малакали кадрларни тайёрлашда қатор вазифалар самарали ҳал этилса, албатта, кўзланган маррага етиш мумкин. Хусусан, иқтисодиётимизнинг турли соҳалари учун сунъий интеллект йўналишида малакали мутахассисларни тайёрлашда хорижнинг етакчи университетларидан ўқитувчилар ва амалиёт мутахассисларини жалб қилиш, олий таълимда сунъий интеллект бўйича бакалаврият ва магистрларнинг ўқув стандартларини халқаро тажрибадан кенг фойдаланган ҳолда доимий такомиллаштириб бориш, фуқаролик кодекси ва бошқа қонун ҳужжатларига сунъий интеллект ҳамда шу каби яқин келажақ технологиялари тўғрисида керакли меъёрларни киритиш зарур бўлади.

Мамлакатимизда ҳаётни тубдан ўзгартиришга қодир бўлган келажақ технологиялари, жумладан, сунъий интеллектни 2030 йилгача ривожлантириб бориш бош ва қатъий мақсад ўлароқ белгиланди. Зеро, Президентимиз таъкидлаганидек, биз ўз олдимизга мамлакатимизда учинчи Ренессанс пойдеворини барпо этишдек улуг мақсадни қўйган эканмиз, бунинг учун янги Хоразмийлар, Берунийлар, Ибн Синолар, Улугбеклар, Навоий ва Бобурларни тарбиялаб берадиган муҳит ва шароитларни яратишимиз керак. Бунда, аввало, таълим ва тарбияни ривожлантириш, соғлом турмуш тарзини қарор топтириш, илм-фан ва инновацияларни тараққий эттириш миллий ғоямизнинг асосий устуллари бўлиб хизмат қилиши лозим.

Нурбек РИЗАЕВ,
Тошкент кимё халқаро университети
профессори,
иқтисодиёт фанлари доктори.

Табиат инъоми

Харидоргир Демирсад олмаси

Сўх туманининг машҳур Чашма булоғи бир неча қишлоқларга обиҳаёт бахш этиб, мева ва сабзавотларга ўзгача таъм беради. Шу боис Сўхда етиштириладиган олма, нок, ўрик, шафтоли каби мевалар, картошка сингари сабзавот маҳсулотлари жуда ҳам харидоргир.

Ички бозор эҳтиёжидан ортиган мева-сабзавотлар қўшни давлатларга ҳам экспорт қилинади. Айни пайтда туманда юртимиз бозорларига йилига 15 минг тоннадан зиёд олма етказиб берилади. Шу кунларда Сўхда олма ҳосилини йиғиб олиш мавсуми уюшқоқлик билан олиб боришмоқда.

— Қишлоғимизга Чашма булоғидан сув келади, — дейди Демирсад қишлоғида истикомат қилувчи Ғайратжон Дўстматов. — Демирсад олмасини бир тишласангиз, юзингизга суви сачрайди, мазасига гап йўқ. Бу олмини табиий усулда қиш-баҳор мавсумида ҳам сифатли сақлаш мумкин.

Ушбу оила аъзолари хонадондаги 8 сотих томорқадан жорий йилда 2 тонна олма ҳосили олишни мақсад қилган. Чорвачилик, картошка етиштириш оиланинг яна бир даромад манбаи ҳисобланади.

Айтиш жоизки, Демирсад қишлоғи Сўхда олма етиштириш борасида энг миришкор ҳудуд сифатида танилган.

«Халқ сўзи».

РЕКЛАМА

Ўзбекистон Республикаси Олий таълим, фан ва инновациялар вазирлиги
ТОШКЕНТ ТЎҚИМАЧИЛИК ВА ЕНГИЛ САНОАТ ИНСТИТУТИ

вакант (бўш) профессор-ўқитувчилар лавозимига танлов эълон қилади.

1.	Толали материалларни дастлабки ишлаш	профессор, доцент
2.	Механика муҳандислиги	профессор, доцент, ассистент
3.	Ўзбек ва хорижий тиллар	катта ўқитувчи, ассистент
4.	Меҳнат муҳофазаси ва экология	доцент, катта ўқитувчи
5.	Ижтимоий фанлар ва жисмоний маданият	катта ўқитувчи, ассистент
6.	Чарм ва пойабзал муҳандислиги	доцент, катта ўқитувчи, ассистент
7.	Ипак ва йиғириш технологияси	доцент, ассистент
8.	Бухгалтерия ҳисоби ва маркетинг	кафедра мудири, ассистент
9.	Иқтисодиёт ва менежмент	кафедра мудири, доцент, ассистент
10.	Кимё ва матбаа муҳандислиги	ассистент
11.	Тикув буюмлар технологияси ва рақамли инжиниринг	доцент, ассистент
12.	Табиий фанлар	доцент, ассистент
13.	Олий математика ва компьютер графикаси	доцент, катта ўқитувчи, ассистент
14.	Автоматлаштириш ва дастурий инжиниринг	катта ўқитувчи, ассистент
15.	Тўқимачилик матолари технологияси	профессор, доцент, ассистент
16.	Материалшунослик ва стандартлаштириш	доцент, ассистент
17.	Мода ва дизайн	катта ўқитувчи

Танловда иштирок этишни хоҳловчилар ректор номига ариза билан кадрларни ҳисобга олиш бўйича шахсий varaка, дипломлар ва аттестатлар нусхалари, илмий ишлар ҳамда ихтиролар рўйхати, малака оширганлик тўғрисида ҳужжатлар нусхаларини топшириши лозим. Аризалар эълон чиққан кундан бошлаб **бир ой** муддатда қабул қилинади.

Эслатма:

мазкур институтда ишловчи шахслар ўтган муддат бўйича кафедрада ҳисобот беради, танловда иштирок этувчилар синов дарслари ўтказилади.

Манзил:

Тошкент шаҳри, Яқкасарой тумани, Шоҳжаҳон кўчаси 5-уй, 1-бино, 208-хона.
Телефон: 71-253-17-78.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти ҳузуридаги
Давлат бошқаруви академияси

қуйидаги лавозимларга танлов эълон қилади:

- Менежмент назарияси ва амалиёти кафедрасининг мудири (1 штат бирлиги);
- Давлат бошқарувининг сиёсий асослари кафедрасининг катта ўқитувчиси (0,5 штат бирлиги).

Танловда қатнашиш учун қуйидаги ҳужжатлар
тақдим этилиши лозим:

- Ректор номига ариза;
- Ходимларни ҳисобга олиш бўйича шахсий varaка;
- Маълумоти, илмий даража, илмий унвони ҳақидаги диплом нусхаси;
- Паспорт нусхаси;
- Илмий ишлар рўйхати (илмий котиб томонидан тасдиқланган ҳолда);
- Малака ошириш тўғрисидаги гувоҳнома нусхаси.

Танловда қуйидаги номзодларга устуворлик
берилади:

тегишли ихтисослик бўйича илмий даража (DSc) ва илмий унвонга (профессор), шунингдек, тегишли мутахассислик бўйича хорижий мамлакатларнинг фан доктори (DSc) ёки унга тенглаштирилган бошқа илмий даража ва унвонларга эга;

давлат тилини мукаммал, шунингдек, хорижий тиллардан бирини (инглиз, француз ва немис) эркин даражада билган ва IELTS/TOEFL сертификатига эга бўлган (“CEFR B2”, “C1”, “C2”);

“SCOPUS” ва “WEB OF SCIENCE” базаларига қиритилган нуфузли журналларда мақола чоп этганлиги ва “h-index”га эга;

зарур бўлган касбий ва ташкилотчилик қобилиятларига, фаолият тури ва ваколатлари доирасида тегишли билим ҳамда кўникмалар (педагогик маҳорат, жамоа ва тингловчилар билан самарали ишлай олиш)га эга;

дарс жараёнида ахборот-коммуникация технологиялари ва амалий дастурлардан фойдаланиш билим ҳамда кўникмаларига эга бўлган;

мутахассислиги бўйича халқаро нуфузли (TOP — 500) олий таълим муассасасини тамомлаган ёки унда фаолият юритган, шунингдек, малака оширган ёки стажировка ўтаган номзодлар.

Ҳужжатлар эълон чиққан кундан бошлаб 1 ой муддат ичида қабул қилинади.

Манзил: 100003, Тошкент шаҳри, Ислон Каримов кўчаси 45-уй.
Тел.: 71-232-60-62, 71-239-89-00.

Маълумотларга кўра, юртимизда жорий йилнинг 1 октябрь ҳолатига саноат соҳасида рўйхатдан ўтган корхоналар сони 113 667 тага етди.

Халқ сўзи
Народное слово

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Кенгаши,
Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлиси Сенати Кенгаши

Бош муҳаррир Ўткир РАҲМАТОВ

2020 йил 25 мартда Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлигида 0001-рақам билан рўйхатга олинган. Нашр индекси — 229. Буюртма Г — 1042. 12 718 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2. Баҳоси келишилган нарҳда.

Газетани ҳақиқатда маълумотларни оқибат олиш учун QR-коднинг телефонингиз орқали сканер қилинг.

ТЕЛЕФОНЛАР:

Девонхона 71-259-74-51; котибхона 71-259-74-53;
эълонлар 71-259-74-45.

Таҳриратга келган кўлашмалар тақриз қилинмайди ва муаллифга қайтарилмайди.

Газетанинг етказиб берилиши учун обунани расмийлаштирган ташкилот жаобгар.

Газета таҳрират марказида терилди ҳамда оператор А. Исмаилов томонидан саҳифаланди.

Газетанинг полиграфик жиҳатдан сифатли чоп этилишига “Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси масъул.

Босмахона телефони: 71-233-11-07.

• МАНЗИЛИМИЗ:

100066,
Тошкент шаҳри,
Ислон Каримов кўчаси, 55-уй.

Навбатчи муҳаррир — Н. Остонов.
Мусахҳиҳ — С. Исмолов.

“Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонаси. Корхона манзили:
Буюк Турон кўчаси, 41. ЎЗА якуни — 21.15 Топширилди — 23.25 1 2 3 4 5 6